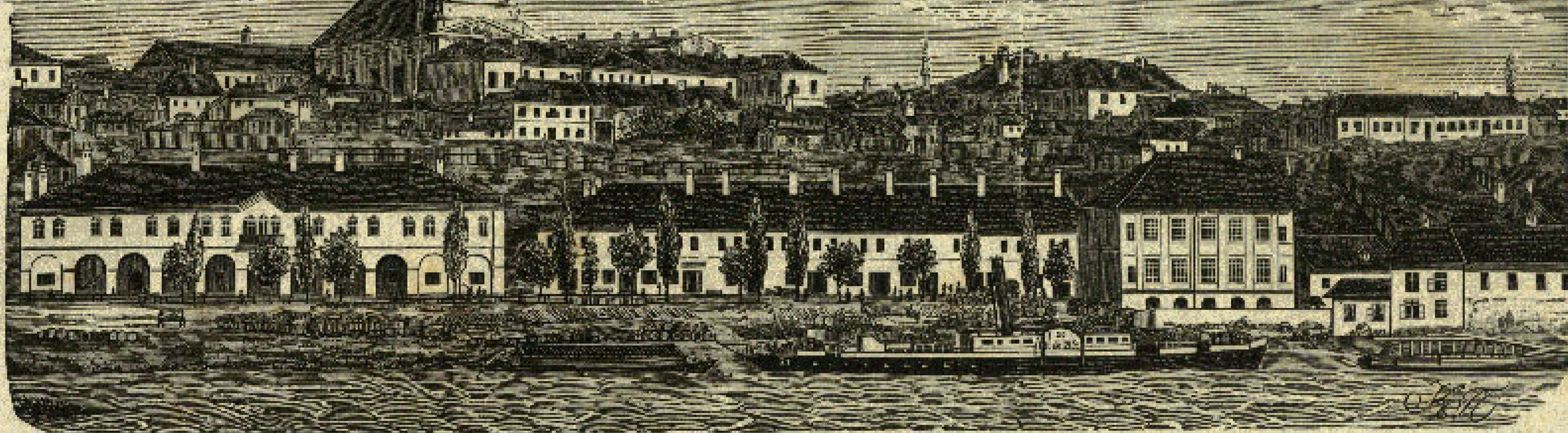

БЕОГРАДСКЕ И АУСТРОВАНЕ НОВИНЕ

БРОЈ 9.

У БЕОГРАДУ 1. МАЈА, 1866. ГОДИНЕ.

ГОДИНА I

Издаје: 1. и 16. сваког месеца, а стаје у Србији на годину 60 гр., на по' год. 30 гр. чарш.; за Аустрију (с урачуномом поштарином) на годину 6 ф. 50 по'ч. аустр. фр., на по' год. ив 3 ф. 25 по'ч. аустр. вредности. — Огласи налажују се од саког реда, сваки пут по 1 гр. чар. или 12 по'ч. аустр. фр. — Паска се примају само наплаћена а рублима и црвеза невраћају се.

ПРЕГЛЕД.

Стамбол.
Распуст брака у ваздуху.
Садашњи Грци.
Зворник.
Политика.
Разрешење ребуса из броја 8.
Загонетва у слици.
Огласи.

СТАМБОЛ.

(ПРОДУЖЕНО.)

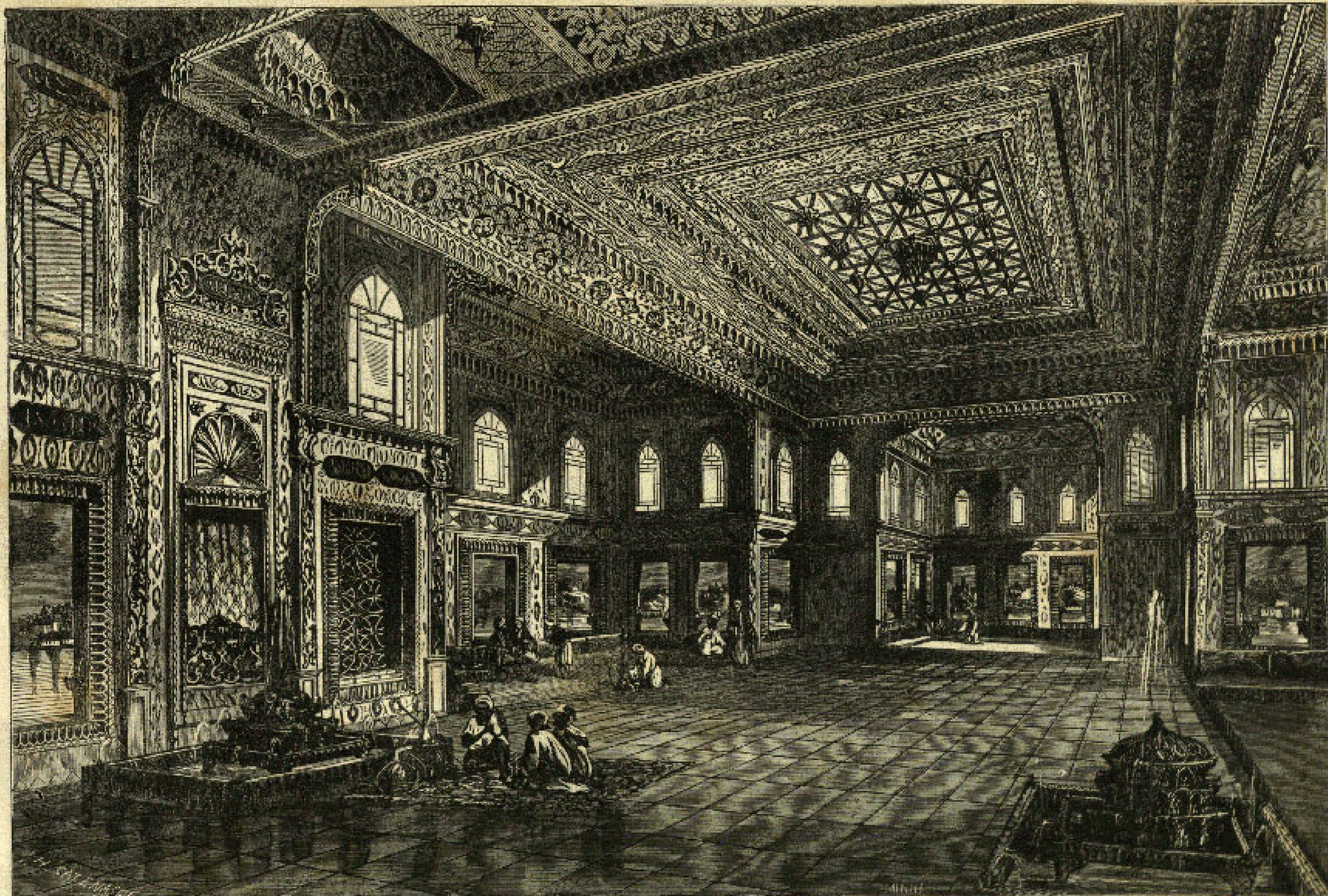
У Стамболу не треба трепати праве, дугачке улице с дугачким фронтонима од домова, с прозорима од финог стакла, улчних перфективима, калдрмом, сивакерима, осветљењем и чистоћом по улицама. Напротив улице су сасвим узаве и то међу високим нагором у улику улазећим видовима од домова. То је клубче од изкривуданих

улица, које су кадгод тако тесне, да једва могу проћи три човека успоред. Гдеде се осети и кака стена под ногама, по овим остацима калдрме из срећнијих времена сада сметају пешаку утолико више, што су баатла и смрдљиви вауци баш у сред улица. О неком накредном делом начину здања не треба ни помислити, јер оно мало петто добрих домова траже свој постанак у прошлом времену или су грађени од Европана; а скоро сви остали домова скупљени су без тежеса од лаких, блатом промазаних балвана. Ужасно за ненавикнуто око изгледају они домови још и зато, што или немају прозора на улицу, или уместо њих имају рупе с густом гвозденом решетком и што тих домова горњи спрат искаче на улицу.

При свему томе, што Турци сваки гад и ђубре баца на улицу, опет зато небрине се, да се то позисти већ се у томе ослања на дивље псе. Они псе дугају без гесе, ждери сваки гад, што се баца на улицу, обзир леже по пречме по улицама и отежавају пролазак јер су зли, обично муче жигеле својим лајањем и дивљим урлањем. Они псе као да су подељени у куманије, од којих свака има свој особити округ, у коме петрига пса из друге куманије. Поћу ходати кроз неосветљене улице престолнице

султана, врло је опасно, јер се човек мора плашити да га псе незадрају, ако у мраку случајно згази ног од њих. При свему томе обичај чува те псе и забрањено је убијати их; на побожни Османлије чине посрпна завештања, да се ти псе ране; а други опет мисле, да је богу угодно дело, кад им сваком приликом додају рану.

Чудновата имена носе улице, као и. пр. улица кршача, навувија, четљара, кутјаша, свемекција; покрај ових има и улица: „обешана“, „освојачаја света“, „славно воде“, „белог ковака“, „пеницај — већ уја“, „хејимовог сина“. Најбагатвије су улице, које воде од пристаништа к вишим пределима дарошким, јер крај домова има и много дућана и пазара. Већи пазари зову се безестани а састоје се од два реда шатре до шатре које стоје у четворуглу на је свод над њима — тако, да је спред изложена роба, а састрат је још једна маза соба. Ови пазари задржавају свој источни калде још тиме, што су овог крунисани кубетом. Ту беш у једном реду да видиш различитих алија, у другоме реду ламискије сабље, арапско копље, персијске ножеве; у заатарском пазару сија се дијамант голкондски, бисер бахрејнески, модруљина пинабурска, смарагд бедхашавски, међугији у пазару до

БОШКА У СУЛТАНОВОМ САРАЈУ У СТАМБОЛУ.

нега виде се у лепом переду шалови кашмирски, муселини делски, енглеске и француске чоје и марине, чешко платно, кадња из Брусе и бедујанска јачуница из Верберге. Осим многих оваких пазара има још и великих домова за робу и за копаковање, који се зову хаџови.

Тешко је ходити кроз узане улице где су дућани, јер ту те гурне онај што продаје шербет, или онај што продаје прстење, бакарне ствари, луле, чоћа. Ту дупле треба и напрезања и уражљива и осторости. На андоима ништа ванредно неможе да се види, једино то, што су јавна здања бело, домови смирно зелени, турски првено, хришћански суро оларбани.

Кроз тесне улице гура, тиска и провлачи се мноштво људи. Ваља се чувати да се негурне који Турчин, добро се мора лизати и на то, да се непревази црна корпа с лимунима, да се неочепа о терасици дућан а опет да оставе место укљонити се с пута, кад пролази читаво ерела товарних мазги или дуговратих камила, или томила брањ јахачи, или воловска кола с отменим гослама.

Уколико се живот по улицама стамбулени разликује од живота у другим престолницама, утолико је различна и најближа околна стамбулка. Ту нема јавних градина, шетаоница, пијаца са споменацима, палата, театра, дворана за концерте, где би се скупљала публика; него је изван градских зидова и тесних улица све мртво. Ту су ома велика гробља, засађена кипресима.

Турчин не зна за шетаонице, али на гробље ид' много пута, да се тамо моли Богу за душе својих сродних. Отијени Турци сарањују се у Скутану, преко Восфора, јер мисле, да ће њих род на над-таз протерао бити из Европе.

Шта је у Стамбулу вредно да се види, то је оно што је заостало из времена грчких царева, јер су они своју престолницу кинили врхунским здањима, црквама, стубовима ходницама, споменацима и капијама, на пространим нишанама градили су театре и тријумфална окружили су их музејима, бајалиштима и разним школама, у којима се учише Грци кучу за вештине и више образовању. Од свега тога једва се још налазе трагови. Пијаце стамбулске или су тесне, или су травом обраман пашвама за стоку, а често се виђају и велика пусти простора, где је патра на се увела регулација. Турчин не зна за јавни живот, па зато нема ни таквих заведења. И сам конач султанов, нови сарај, најје лево здање, већ неуредно набрвано клуче од авијаци, домона, градина са водоскоцима и лепих ђопака (вади слику на првој страни), свако то од других одељено капијама, а све то у обухвату од 1 1/2 сата обкољено зидом. У овом сарају живе 7000 слугу. Европљани на и Турцину забрањен је улазак у те авијаци, особито улазак кроз дрешу, тако знају казиву бављенства, па још недовољно морали су посланици седети на столци крај шинтероне куће и чекаати, док су их кроз један иррачки ходник одвели до дворане, где их је султан примао. Понеко од ових мањих здања у сарају није лепо, па ни сами харези с познатим решетима на прозорима; све је то нешто узано и жалосно; стубови, дивани, полиједи и т. д., којима је сарај изнутра омићен, то је све остало из старог грчког времена, или су то поклони европских владалаца. У трећој је авијаци павез принцова. Ту су се распштавал сипови султана, које је обитно допиције на наду ступајући султан дао убата. Ту је и престолна дворана и светиња турска, дворана с државним адмиралом, пророковим барјаком, његовим јачуштом и саблом, саблама првих калвоа и разних оружја првих присталица мухамедових.

Почетком конач великог базара, тако звана **Висока порта**, пије далеко од сараја и тако је и грађен. На ат-мајдану још се види 60 стопа високи гранатски обележја с хидроплатима, кој је тако поставио Теодосије, и зидови стуб из Делхи; по Мухамеду II, с једним ударцем секире одбио је главу једној змаји, а и друге две су остале.

Близу сараја лежи и **црква Софија**, којој Турци на свакоме поштом долазе по једну мушару, преобратили се у џамију и падала је **Ају-Софију**. Зидана је у форми крста, у средини има једно од осам мањих ктубета састављено грдно кубе од 180 стопа дужине, 115 стопа ширине и 105 стопа висине од земље. Четри гранатска стуба носе овај поносни свод, а осим ових има још 170 стубова унутра, где је дужина 260 стопа, а ширина 243 стопа; крстине су силне остале са таваница и зидова, јер коран забрањује савке од људи и светаца. Ове силне задржали су Турци са ставом из корана, којих поједина писмена имају висину до 10 аршина и који се о правилима осветљавају хиљадама кандила. Покрај ових у веницама висе са свода шарено објаси-сали појера Јаја, кате од златног црета и златног злата. Међу њима у чаробној светлости на подношима од белог мермера стоје четири зелена стуба од серпентина из храма египског, осам стубова од преспог порфира из храма египског у Риму, и она два грдна мермерна бокана с оутином Мармаре, који се употребљавају да се у њима држи вода, и од којих сваки може да ухвати 1000 морова ома.

Црква Софија зидана је пре 1300 година и у своје време била је чудо света, о ком је цар Јустинијан при осветљењу слободно могао рећи: **О Соломоне, победио сам те!** Пред стубовима двораном једно красно корито од јасеника примало је падајућу воду од једног водоскока. Ово дворане било је дванаест стубова, поред њих дванаест камених лапова, који су из својих челоусти бављали воду. Предњи фронт блистао се у шареним бојама, јер је био покривен шареним каменим камицима; и патос унутра био је од шарених камица, који су представљали крајне силе. Унутра у цркви долази ред стубова био је од преспог мисарског порфира, горњи ред од зеленог тесалског мермера; лишће с тавана и пирамиди цвећа красиле су зидове, а златан под таванице од свода украсен је био мозаичким сатурама. Овај и преднаштва блистаји су од злата и сребра; иконостас

био је од сребра; плоче сребрне биле су по зидовима, дванаест сребром окованих стубова носиле су исто толико сребрних статуа. Удуб олтарски био је од сувог злата и сребра, небо над олтаром високо са спаситељем на крсту било је такође од сувог сребра, а над небом био је кров на осам углова, кој се вр' сирнавао сребрним лутиром. Чаробно је било гледати, кад се брак од хиљада и хиљада свећа и кандила разбијао о углађеним камицима, сребрним плочама и златном лишћу. Сад је ту црква обрађена у џамију, сви је пакт однешен, празни су зидови, стубови се распадају, прозори истружали, а „свети голубови“, којима је онде слободан приступ, каљају галерије и главе од стубова. — Исто тако распада се и стари кнаст крај морске обале, **дворец од осдам кула**, у коју је султан високо поселио оних владалаца, с којима се заратио. (89)

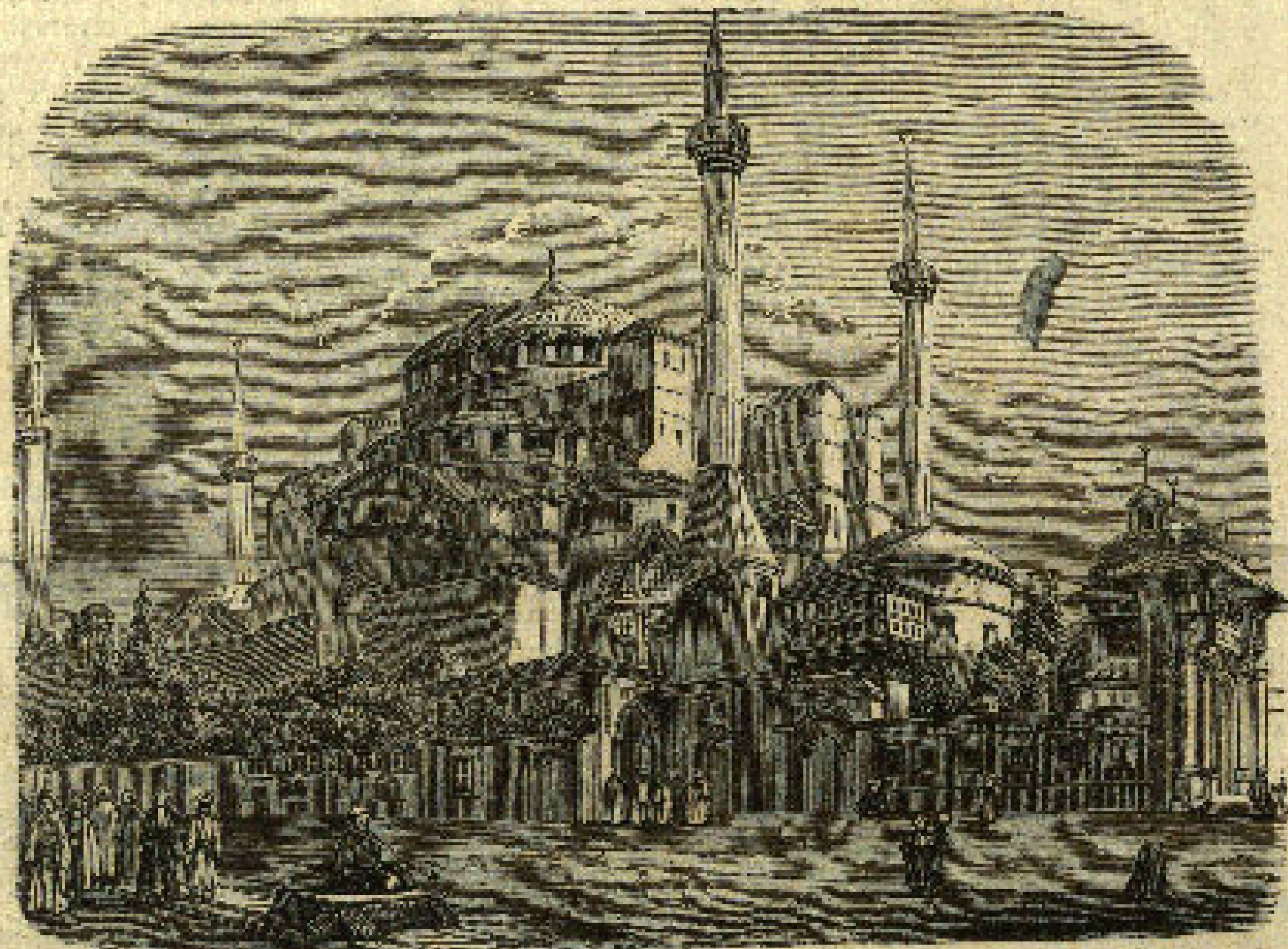
РАСПУСТ ВРАКА

У ВАЗДУХУ.

(први чина.)

Тим горе за тебе! Ја сам те и тамо доље на земљи сматрала за себицади, па сад видиш да се ни на небу неси ни за даву попраљо.

„Али што ти захтеваш, неможе да се изврши.“
„Неможе зато, што си кукавица.“
„Стави се у моје под жење.“
„Ја остајем тамо где и јесам.“
„А била ти своје место оставила, да учиниш стромоглави сток с Монбланка?“
„Ја би!“
„Е на покушај: један, два, три.“
„А господару, ви ми се ругате, зар се тако пазе правила пристопности, што сте учили у грамер шул у Бармингему? О, велики Боже, где смо, у каквом добу живимо? Један муж, један кокаски пентамен, светује своју

А Ј А С О Ф И Ј А У С Т А М Б О Л У.

жену да се са врха Монбланка свали као кака лавина. Ви сте издао човек, господару.“

„Све боље,“ рекоше Хорес с притворном лажношћу.
„Хотели се одважити да скочите?“ зајонча га жена, некажујући му претом на безданни простор.
„Годан! ти баш наваљујеш, госпођо. Ако се не оставите тога да ме па тај убитачни сток наговорате, то ћу вас одма одвести у суд.“
„Водите ме, господару! водите!“
„Ви знате, како ја крчим на домаћу распру.“
„Да ви то доста тако изрите, ви би већ одано скочили преко њих од ове лађине, па би сад било већ све у свом реду, а ми би се наслађивали оне рајске маљине, о којој нам је сињор мало пре причао.“
„Ви би узвишавали ја би лежало тамо доле уртан међу лавовима и крокодвима, пак дубоко сарањен у мекоде песку.“

„На шта нам је стало до тога, кад би се чини срећа целог народа ослатурала, да и целог човештва.“
„Али и ја сам један део тога човештва.“
„Мањина, господару!“
„Ја сам грешина народа.“
„Поштедите нас од таквих једних штатистичких рачуна. Племенити Куртије пије толике речи грошно, кад је скочио у попор, да спасе римски народ.“
„То је гавка, да је само измишљотина.“
„Негрна јунаке, кукавице!“
„Рад би видели тога Куртија, да је сад на моме месту.“

„Да је он сад на твојем месту, скочио би с коњем заједно без икакве ватезања, одмах при првој опомену.“
Након тога разговора настале дубока тишина, која је на неколико тренутака грјајала.
„Да небуше у овој малој ваздушној колонији тако страшна анархија, могао би се тај несрећни народ забављати једним призором, јер светлост дана која је нагло нестала, издавала сад непрегледну мажину најразличитијих ваздушних силка. Мирна гледаоци видео је једну дугу улицу од две хиљаде градних вароши, кроз које се Нил као какав поток вијуга. Од Елефантине ва до про-

вишће Рума, давне, миришљаве Арспаје (коју наши помодри земљопоседи називају Фајуп) та дуга улица не беше друго, до стародревни Мисир, кој је зато моргана из његових блаћих и пешчаних гробова испопала. У данашње је доба та бескрајна улица од вароши на нешто младоме Нилу, на безбројне комаде раскидана, по чаробна сила ваздушне опсене у скупних састави над и над средством непознатне приаме, а та сила још је и данас свима нештацима јестаста тајна и непозната. Кад се то чудо догађа, мисли човек, да присуствује васкршавају држава Фараона и Птоломеја, и као да ти-сује катогомбра враћају нилским варошима свет од мунија многобројније, но што је песак од Суца и Оспра.

Али наши путници, макар да су му дис поменути трећине припадале еснафу ученог друштва, нису спазили те дивоте. Хорес је лично на еролиту, беге се спаменао, мислаше, да је пао из месела, па да је заостао на по дуга између неба и земље.

„Госпођа сматра ствар са гледишта човечности,“ рекоше Белзони с мирним достојанством, „а ја одијем великим речима подупно одобрење. Мудрост нелине беседе коју је страст још већма распалила, ја осећам више него ита, да наша ерпа неможе раставити никаква сила овога света. Наша је брачна снеча забележена на небу.“

„Доста?“ рекоше Хорес гласом једног цвпа, који се у месо претворио. „Мене још нида није тако умиљеше спонао, пашћу из облака.“

„Е на вадај! вадај,“ рекоше њена супруга, „самој тој пашметој памери, па остави нам отворено поље. Ми се заветујемо да ћемо сваки дан на твоје гробу плакати, само ако Мехмед Алаја дозволи, да смисл тамо доље у песку почивате.“

„Какав булалаштина!“ муљаше Хорес.

„Није тако, драги Хоресе, као што ти се чини. Само при корак учини, па да видиш како остало лако иде. Зар се још предомислаш? Јуди човече, хоћешли да те последњим осном победим? Но, Хоресе, немизогрди муме, зар си заборавио, да у Бахиру имаш два нежна детета?“

„Не, ја то вјасам заборавио,“ рекоше Хорес тропут.
„Па шта ће од њих да буде?“

„Ако ја умрем?“

„Не ако будеш кукавица да живиш, несрећнице, твоја ће сирота деца остати несрећна до века, а то због тебе. Па нај-после ништа им друго неостаје већ да се упушту у војску Мехмед Алаје за до-бошаре. Белзони, ми се кувете, да ће те их под своју заштиту узети.“

„Јунак се!“

„Па се још скаљујеш, после таког примера пожртвовања, што ти та сињор Белзони даде. Зар не знаш да у повесници има много отаца, који се жртвоваше за своју децу. — Брутус, Арам, Икар, Уго-лино, додај онеме списку отачке млао-ста још једно име, па помисли: овде доле гледају 40 векова па те, само један мали покрет поге...“

„Толи се зове мали покрет поге,“ узмачу кукавици Хорес, „покрет који би ме две хиљаде хвати доле хитно. Рад би се и ја као Уголино за моју децу жртво-вао, па да их за ручак поједем, а твм их од спротивне снасем!“

Сада Хорес снова руком своју једну ногу и држаше је изван лађине!

„Но једна се већ једном решко!“ радосно какаше госпођа и плескаше рукама.

Белзони га стена за другу ногу, баш кад хулаше да се отисне у бескрајну шу-љину.

„Доста је, сињоре,“ рекоше Белзони, „ја то нештете-вај, задовољаван се распуством брака, — подишите га.“

„Ох шта учиниш?“ какаше госпођа корећи Белзона, што му нешто доде, да се по својој воли жртвује за нас. Распуст брака може на разне начине бити, па ако мој поштовани супруг предоставља, да га са столом од 1000 хвати изврши, то је онда тогач посао, ти ће много боље и спурније утемељити срећу наше африканске колоније, и наше деце.“

„Тако је!“ рекоше Белзони, „сваки човек ради по својем начину. Сињор Хорес може бирати по својој воли.“
„Ја ћу да подишем,“ рекоше Хорес без сваког да-љег размисљавања.

„Промисли се боље,“ рекоше госпођа, „можда ћеш се негда кајати, што си пропустио овако лепо прилику да себи стовеш велику славу.“

„Па ако, хоћу да ризикујем.“

„Опомаше се Хоресу, кад будеш тамо доле сведок наше дивне среће, тада ћеш текто да удамеш, ах, што нисам још тамо горе једну стогу скочио из лађине, за-што нисам још у стању да се жртвујем за моју децу.“

„Како му драго, ја ћу сад онако да ризикујем, ма се после и кајао, — хоћу да подишим.“

„Велуниче!“ узмачу госпођа, „господине Белзони, шта би ви чинили на истовом месту?“

„Ја би скочио без одлагања.“

„Јер ме водете; али овај несрећник, он ме није нида дубо.“

„У осталом,“ рекоше Белзони, „ми ћемо се засада за-довољити с обичним распуством, неваља да се одише размењемо с нашом срећом.“

Пов један догађај што по беше основан у необич-ном положају путника, даде сад разговору други правац. Рана беше потрошена, у стомаку путника нешрестано звониче и викаше на ручак бесна глуд. Глад је рђав већни, какао је неки познати песник. Белзони, који је јео као пин, поче се приј тужити, па измучла чеке претње, које опомичаху на бродоломни сизав Ме-дусе. Сињоре!“ рекоше Хоресу, „дизање о распуству брака само је од споредног значаја; пре свега ми морамо јести. Наше бављене овде може се страшно отегнути, а

ви знате да овде нема вашара ни гостодарине. Ја сам јата а ви сте слабији, па ако овако само још један дан по-дражи, то сам приориоран да у корист свог обдариња бу-дем човекоједан, па и свијора мора да живи, закон вам ту дужност налаже да је морате ранити. Ако се до су-тра каквагод чудом из овог стања неизбавимо, мораћу једног путника жртвовати, да остане с њиме паранам. Ви видите, свијоре, да је расцвет брака неизбаван.*

Хопес се патне гланом кивад гондуле као да шнаше да измери растојање између себе и тврде земље.

У тај мах корачаше један лав преко цустиње и његова страховата рика преклине разговор; дурбин се управи на потоње остаци од аромедара. Задонљеним гостима остају кости, зацело је тако помишљао краљ зверова кад угледа пред собом погоње остаци од аро-медара, али још беше на њему један дезактан замотај, онај колан од воловске коже на ком беше утврђена тврдена ајка. Лав намамљен мирисом, баца се на њ и прогута га, а там се издушио шар јако задрма. Лав беше у хитији прогутао и тврдени ајку а бесно му ска-каше најављивање његове грдне мукe, које су и саму ла-вовску салу далеко надмашале. Шар, који је дојако стојао као закон на једном месту, поче се опет на-ново кретати, али без никакв правца.

Подвигните ово писмо,* рекне Белзони Хопесу, „па ћу вас спасти.“

Хопес уздаде на дубљине својих груди и подише.

Белзони счела за уље и стане га силно тако амо др-жати, као рибар кад спази да се ухватила риба на удици.

Лав испусти страшну са-мртну рик и брањаше се својим потоњим силама, стра-ховито роићање разлегаше се по цустињи, и ово гудло чудовиште сурва се целом те-жином свог тела на песак а тим се шарешто ниже спусти.

„Сад овамо помозите, — сви шест руку за уље, па сложно да се ради!“

Нада, да ће се избавити, удвоји снагу путника. Белзони снажан као дин, а паучен да се с ужом обходи, радио је за два лађарска коња. При сваком помишљању њи-хових шест руку дизао се и лав понешто у зрак. И тако мало по мало дође до саме лићнице, где пошто се при-ближи, одсече му Белзони све четира шапе и неке сочне делове, а остало остави ор-лушницама. „Ветар нас носи пут Елесаитине,* рекне Бел-зони, „ово неко време мора-ћемо се ранили рибана, што ћемо их ловити а поћас ћемо коначовати у колибама Асу-алта.“

Од кад се шар ослобо-дио, летоо је како стрела кроз ваздух. Путници се свре-ме за предстојећу светко-вину. Белзони осећајући своју надмоћ, присвоји себи ла-вовски део, но из учтивости послужи госпођу с најбољим залогајем.

Као што је Белзони ре-као, спусти се шар у ови Асуалтаман, кад је сунце седало, и тако беху опет у обитаваној земљи.

„Свијоре Хопес,* рекне Белзони, „пруживши своје сапутнику руку, „ја ценам пи-смо, што сте горе у облацима подписали и враћам вам вашу жену.“

Госпођа Хопеса учини покрет пуи једа и лутње.

„Опростите ми, то бе-ше само шала с моје стра-не,* продужи Белзони, „бе-ше ми горе дуго време, па шћих да имама какугод за-баду. После екваторја ирисмо се једну партију брачног рас-пушта. Цела ми је постигнута; сад вам враћам мој добит.“

Другога јутра укрцаше се у брод и спуште се На-лом, те снаваше чак код пирамиде од Гизех. Али нил-ске изворе оставе засад неоскривене.

(84)
II. 3.

САДАШЊИ ГРЦИ.

За време великог помицавања и покретања народа на истоку Европе, — које је трајало све донде, док су Турци освојили Константи-нопол, — Цинцари и Арбанаси од доцније до-лазећих народа отиснути су до данашње Грчке, зато и јесу данас тамо житељи мешовитог по-рекла, изузимајући оне по градовима. Па и у самом Маратону, близу Атине, има многих жена и деце, које говоре само арбанаски и цинцар-

ски, а грчки неразумеју; но шта који дан, грчки се језик све већма распрострањава. Они житељи у Грчкој, који неговоре грчки, јесу сурови, зато се и чују разговори о садашњим Грцима, који им одузимају сваку душевну и телесну способ-ност славних њихових предака, макар да се у томе народу и данас још скривено онајају вр-лине старих Елина. Јер садашњим Грцима мора да се остави слава, да с одушевљеним пошто-вањем гласају на своје предке. Мајноте још се хвале својим Леонидом, Итакли Одисејем, и кад је један грчки морнар ту недавно лађом про-лазно покрај Саламиса, гордим чувством рече: „Овде смо „ми“ победили Персијанце.“ Кад је у Елевсису један странац вишао стрим удпцама, да потражи храм Церере, замоли једну шља-

игра се у част богиње Церере. Разни предмети имају још и сад ону исту форму као у старо доба, као: тестија, кандило, мангал, котло, по-јас, опанич, шамија. Грци још и сад тако раде земљу и лове рибу, као у старо доба.

Но ту се уједно онаја и недостатак само-сталне душевне снаге, па зато нови Грци слепо обожавају своје „старе“, уместо да се труде, да их стигну у душевној ваљаности. Вароши сада се установљавају само на развалинама старих вароша, — зашто? Што та места мора да су ваљана, јер ипаче стари неби били тамо градили вароши —: Инглезе исмејаваше, што су у Крф доносили пећи за себе — зашто? Јер „стари“ нису имали пећи. — Па при свему томе садашњи Грци уобште опет нису у стању,

да схвате оно, у чему се састајала величина „старих“; јер им недо-стају права чула за ве-штине и знања. Старе храмове Турци преобра-тише у цамије, а хри-шћани у цркве; од ста-рих развала красних зда-ња узима се материјал за некусна здања, која се сада граде.

Грк увиђа своје не-знање, кад помисли на образованост својих пре-дака, зато му је најви-ша жеља, да му се депа добро изуче.

Много греше они, који веле, да су Грци нај-неспособнији народ са-дашњости зато, што су засад врлине њихових праотаца као нешто скри-нене у цима. Но и нај-већи њихови непријате-љи морају признати, да је садашњи грчки народ овако прилежан, као и његови предци. Већ пре зоре преду и ткају грчке жене а прекраћују време говором и певањем; сво одело, па и празнично, прави се код куће. Зато и вели турска послов-ца: „Френк-Баур про-налази, Грк-ђаур ради, а Турчан ћедејише и ужива.“ (89)

ЗВОРНИК.

„Турци су у Европа били само бескорисни отимачи и упропаститељи; они немогаше претворити у себе народе, који падоше под њихов јарам, а тако исто небејаху способ-ни допустити да њих пре-творе ови народи или суседи њихови... Европа је у залуд муча; она никад неће успети, да Турци, у својему царству, правачно поступају са Хриш-ћанима, нити ће се икад Хришћани уздати у турско правитељство и веровати му као зако-питој власти.“

Guizot, Mémoires, VI, 258.

Петреба ићи преко света за доказе овима речима гласовитог писца. До скоро наш Дор-ћол бејаше томе сјајан доказ. Но садада погледамо за часак на град Зворник у крај воде Дрине.

Зворник је на левом брегу Дринском, баш онде где та вода избија из теснога својега ка-менитога жљеба и улази у Доње Подриње, у равнину, која се све више шири што се већма приближује к Сави. Зворник је на југу од Лоз-нице и може бити далеко од ње не пуна 4 сахата коњичкога хода. Положај му је важан, јер само кроза њ пролази пут из Доњега у Горње Подриње. Био је некад и утврђен лено. Озидан на каменој стени која се готово одвело спушта и

Г Р К И Њ А И З Е Л Е В С И С А.

рицу, која се гордо као кавва царица пасла-њала на зид, да му покаже пут. Она сасвим учтиво одговори: „Кирије, добро што сте се обратили на мене, јер по једној скаски моје је племе од порекла елевсијских свештеница.“ (Види слику.)

У Грчкој садашњост живи у прошлости, јер језик је скоро онај исти, као што је био, и разликује се само у изразима за новије пој-мове. Па и скаске садашњости налице на старе скаске. Још се показује место, где је богиња Афродита изишла из мора. Неренде једнако се још баве у таласима мора. Коло, које се пр-вог Маја игра пвећем и венцима, опомиње на поштовање према богињи Флори. Јесење коло

Банима, нити ће се икад Хришћани уздати у турско правитељство и веровати му као зако-питој власти.“

Дрину, он силази за том стеном до саме воде дринске. Он би био у стању затворити сваки пролазак и десном и левом дринском обалом, али му се може одговорати с висине брда изнад малог Зворника, на десној обали дринској. Има и топова међу којима је и онај Кружо, што се у песмама пева. Но то је сада све, као свашта турско, а нарочито босанско: батала. Предео је около плодан, а од Зворника до у Саву плове и лађе Дрином, по сав трг, који оне данас носе, јесу босанске шљиве и јабуке, бране с дрвета најкадашњих, почем данас, што се више шири стамболска хатихумајунска цивилизација, то не само да је све више пустих кућа и батаљених кула и градова, него се и родне воћке суше а нове не подижу.

На десној обали дринској, баш спрочу Зворника, има неколико турских кућа, као махала од Зворника, што се и зове тако, или се зове још и: Мали Зворник. Мало више уз Дрину, село је Сакар. У та оба места биће око 110—120 турских кућа, због којих је одбијена граница Србије од Дрине, и цео један комад, од 3 сахата дужине и 2 сахата ширине, одцењен је од Србије те сада припада к Зворнику, к Босни. Због села Сакара прозва се овај сав комад Сакар. Немогу побројати колико сметња чини овај чир на здравоме телу. Само глупа или злорада политика може световати Турској, да и даље себи присваја овај комадић српске земље.

Зворник је био столица краља Драгутина, пошто он уступи владу брату својему, краљу Милутину. Али зар онда овако наградио изгледаше овај красни град?!

С осталим српским земљама наде и Зворник Турцима у руке...

Године 1465. беше га опсео краљ Матвја Корвин, али напусти опсаду, како чу да Султан Зворнику иде у помоћ.

Године 1688. војска Леополда I. освоји Зворник; а године 1717. војвода Петраш опседе га опет, по се рани у колени те неможе учинити ништа, него се повуче назад изгубивши на бојном пољу, како се прича, 10.000 мртвих, а 300 живих Хришћана падоше у руке везиру Ђурилићу, који их свих 300 везањих на једну гомилу исече!.....

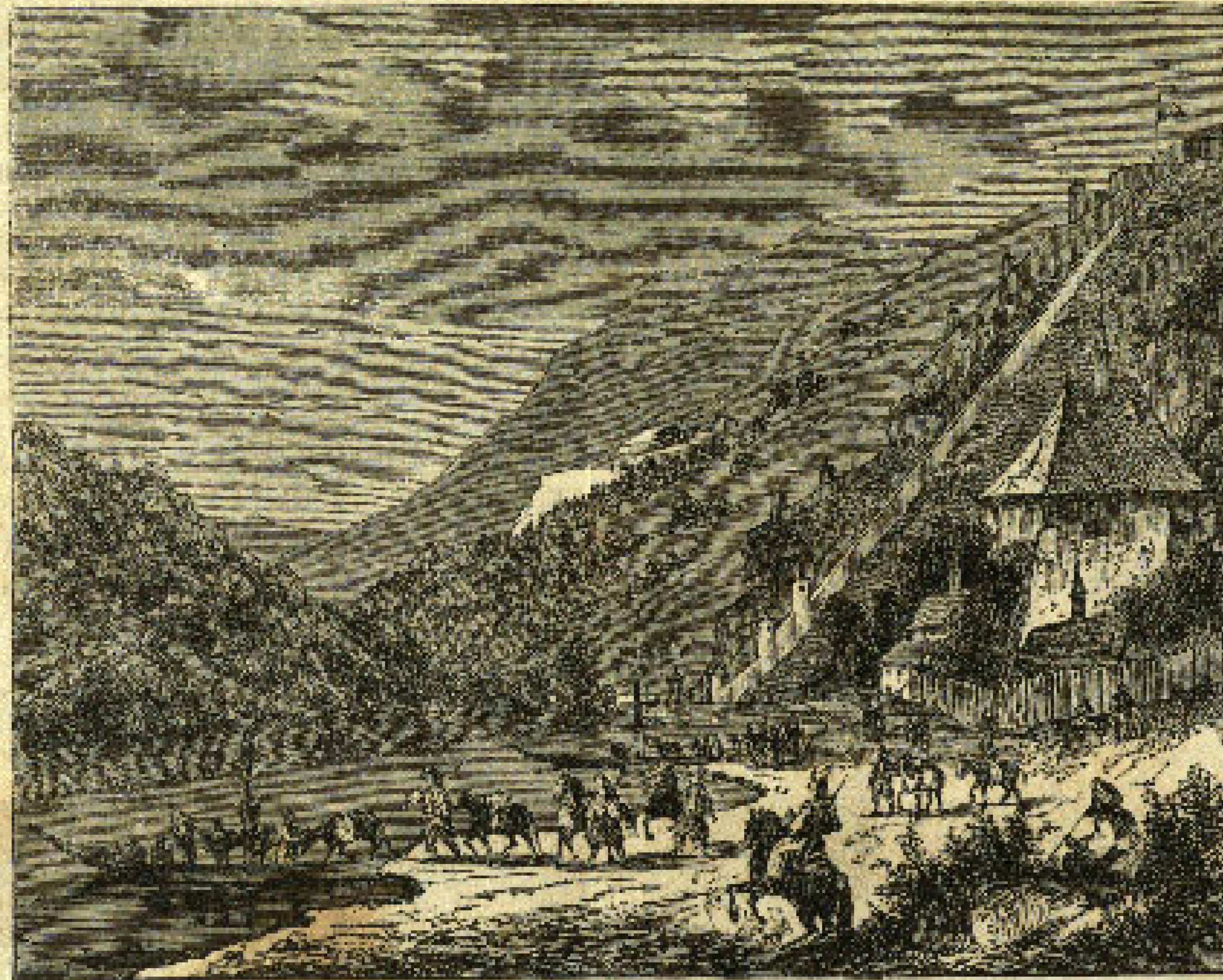
Зар та крв неће на земље провретн?..... Но ајдемо даље.

Зворничкој нахији столица је у Тузлу. Ту седи и зворнички владика, а у Зворнику седи само мудар и, осим градске посаде, блће око 8.000 становника, који су већном турскога закона а по крви Срби, као и они што су остали верни својој вери и имену.

Походивши собом Зворник и његове становнике, ја сам се подпуно убедио о истини оних речи госп. Гизота. За истуртене Бошњаци бејаше још којекато докле Стамбола несатре племство босанско. Али од тога доба Туркуше, ма се колико прометале и мајмунисале, нису кадре улити ни једне плодне мисли у жудну душу потурчена Бошњака, који се туђи од своје крвие браће због вере, а међу Туркуше неможе да се умеша због језика и крви туђе. Зворничани су у томе још несрећнији од друге браће своје. За новијих ратова, који се водеше за идеју српства против турства, они мишљаху да њима, за катар вере, ваља убијати нас, који смо им браћа, а помагати Туркушама, који су им туђи и по крви, и по језику и обичајима, и који су дошли чак из преко мора те се начинили аге у босанској земљи. Они још и данас греше, мислећи, да два брата морају се разбратити ако им пере лебду једнаке. Тако само Стамболије, и наши и Њихови непријатељи, могу ствари тумачити. Ми смо браћа; зато ваља у свима стварима земаљским да се збратимо, а па небу је рај простран за праведнике од свју вера и од свју народа. Нехтепемо ли бити браћа, блћемо људи, а људи могу често да преклине па се ваља бојати да се ненаврши пророчтво митроноснога пенца, који, у ватри братскога гњева, каже ову тешку реч:

Вера ће пак у крв залитвати.
Биће бола, која нештога. (90)

М. Ђ. Милићевић.

З В О Р Н И К

ПОЛИТИКА.

Аустрија, Пруска и Италија орунају се и спремају своје војске за бој. Аустрија је више пута била и таким опасним околностима и свагда се доста брзо опоравила после рата. Њени народи и сваки поједини грађанин — изумајући ризико свештенство, које је навикнуто, да само педи — дају и живот и имање на одржање државе, а она им онда, кад је у тескоби, обриче све и сва, па после, кад престане опасност, вошта их а удеси тако, да им не само неда ништа, но да им полагамо одуше и невољне политичке текове. Од 1815. год. овако распасе груд и првреду народа на којекате рђаве спекулације непрактичних министара, држава се уваљује у гради дуг, огромне суме државног прихода иду на витересе, па тако народи аустријски понавише раде за стране банкере, од којих држава позајмује новал. Сада Аустрија ананасијално стоји тако рђаво, тако никада пре тога, и негреше она, који веде, да Пруска и Италија нису најљући непријатељи Аустрије, већ европске берзе, које су уништеле сав кредит државни. У таким трагичним

околностима Аустрија сада издаје у вредности од 150 милиона форити државне ноте, које балка својим потома мора да измеша, кад јој се донесе. Тако негодни стоји Аустрија, док још није дошао до боја, а ако прву битку изгуби, онда тешко да ће се извући од подпуног банкротства. Није дакле чудо, што сви људи у Аустрији зебу, не годико за то, какав ће крај да узме рат, већ што се ваље обштер осиромашења.

Кад се на све стране оруна, онда и Француска и Русија мора то исто да чине. И тако је сада дела Европа најоштрешена, а по свој прилици случај ће решити, која ће држава прва да заметне каглу.

Међутим Француска опет предлаже, да се неспоразумљиве разлике држава изједначи у једном конгресу свју европских сила, који би се сабрао у Паризу, и на коме би се одсудно решило сва овазијашња питања; која држе Европу у великој прозници. Инглеска и Русија као да ба пригале па то.

Велике силе недозвољавају, да се прилици холендолерски прилици престолоа румунског, јер ба то било против трагата. (91)

РАЗРЕШЕЊЕ РЕБУСА ИЗ БРОЈА 8.

I. (Само С.)

Самос (остров) *)

II.

(Нам за(в) прећа за его рак.)
Напла врећа засторак. **)

*) Разрешно у Новоме Саду: г. Феодор Ђ.
**) Разрешил су: у Београду: г. Лазар Д. и С. Ј. Р.; у Параћину: г. Јосиф П.; у Петешина: г. Наст. М. М.; у Новоме Саду: г. Феодор Ђ.

ЗАГОНЕТКА У СЛИЦИ

из митроноског митроноског.

РАЗРЕШЕЊЕ СЕ У НАЈЛЕПШЕМ БРОЈУ.

(92)

О Г Л А С И Н Е

ЉУБИТЕЉИМА ПРАВЕ, ЧИСТЕ КУБА ЦИГАРЕ,

КОЈА ЈЕ ОД ТРИ ВЕРВЕ ОВАМО ЈЕДНАКА ОСТАЛА У ДОВРОТИ, даје се прилика, да гаку нађу код подписаног. — Цена за 1 хиљаду 22 прајских талира. — Сандучићи са 100 комада на пробу за 2 1/2 прај. талира. — Продавачима, кад новине узму, даје се сразмерни рабат.

Ф. Р. ЗАКСЕ у ЛАЛПЦИГУ,

ИМПОРТОР ПРАВНИХ ХАВАНСКИХ И МАНИЈА ЦИГАРА.

F. R. SACHSE IN LEIPZIG,

IMPORTEUR D'ARTER HAVANNA'S U. MANILLA-CIGARETTEN.

АМБАЛЕМА и ЈАРА ЦИГАРЕ од 10 до 20 талира хиљада. — Потраживања за стоваришта примају се само у наплаћеним писмима и с означењем достачних референца. (12—2)

Уписивање и преглазата на 'ИСТОРИЈУ СВЕТА' од С. БОШЕОВИЋА прима се још до 10. Маја.

КАКО је сад између Земуна и Београда веза дилуата, вредно је сваком придејити:

Да сам у Земулу са великим и инобројним производима различне драгоцености, сребро, злата и ситова добро снабдевен, којим могу поч: род мој Србски верио и често са спадашњим јемством служити.

Особита пажња треба да се обрати на сребрину. — У мом се дућану сва сребрнина само под бечким жетом налази, која је за свагда осигурана. — Сваке утвари за цркве могу по жељи за најкраће време набавити.

Уверавајући поч. купце о солидности моје радње, препоручујем свом приликом различне сребрне есане, као: чираке, вапце, шећернице, садумавице, бурмутице, калпике, саракосе, и пр.

У златном есану: наруквике, паруре, брошеве, мишћуше, колеје и свазорске гарнитуре, прстење, ланце, албуме и пр: све по најлепшем укусу; даље: с бриљантима и дијамантима: прстење, мишћуше, колеје, наруквике и пр: — Најлепшије златне сатове за Господу и Госпође. —

Да ба најмању сумњу мојих поч: купца одложено, то напоно сватог уверивам, да ћу како за прилике тако и за будуће своје есане за свагда јемчити. —

Обзидно је моје старање да ми име моје под свог Србског рода у добром и чесном спомену остани; и будући да само цена вредне и најлепшије есане држим; позивам поч. Господу купца, да ме свог поверења безазорно удостоје; уверавајући их да ћу свакога солидно и најлепшом могућном ценом послуживати.

У ЗЕМУЛУ.

ЈОВАН ПЕЦИКОВИЋ,

(3—3)

ЉУБИМЦИ И ЗАТАР.

ЈОШ НИКАД СЕ НИЈЕ ПРОДАВАЛО ТАКО ЈЕВТИНО, КАО САДА У ТРГОВИНИ ПЛАТНА ИСПОД ЧИТАЛИШТА А ПОКРАЈ САВОГНЕ ЦРКВЕ.

Тамо има:

Румбуршког, холандског, инглеског, француског и белгијског платна, ФИНИХ ПРОСТИРАЧА ЗА СТОЛ, САЛВЕТА, ПЕШКИРА, ПЛАТНА ЗА ЧАРШАВЕ У ЈЕДНОЈ ШИРИНИ, МАРАМА ЗА ЦЕН од најординованијих до најлепшијих. Сваке сорте НЕВЕЉЕНОГ и ВЕЉЕНОГ ДОМАЋЕГ ПЛАТНА, АМЕРИКАНА и МАТЕРИЈА ЗА ПОСТАВУ, МАДАПОЛАМА до најлепшијег. КОШУЉА ЗА МУШКАРИЦЕ ОД РУМБУРШКОГ платна НАЈБОЉИХ а одвећ јектиних. — све то под гаранцијом праве ваљкоће и праве мере у дужину.

НАРУЧВИНЕ извршују се најсавесније, кад се пошаљу новци у наплаћеном писму, или на назнаме.

На зактевање пиљу се и муотре. ПИСМА МОЛИМ ДА СЕ АДРЕСУЈУ на ЈОСИФА ХИРША у Београду, (3—1)

Издаје и уређује М. Миловић.

У БЕОГРАДУ, У ДРЖАВНОЈ ШТАМПАРИЈИ.

* Глед. моја Путничка Писма, од Зворника до Крушевца, у Београду, 1865. стр. 22 — 27.